

K SOUČASNÉMU STAVU A PERSPEKTIVÁM KNIHOVNICKÉHO VZDĚLÁVÁNÍ NA SLEZSKÉ UNIVERZITĚ V OPAVĚ

Studium knihovnictví patří na Slezské univerzitě v Opavě ke kmenovým oborům, koncipovaným od počátku existence tohoto vysokoškolského pracoviště. Toto bylo zprvu koncipováno spolu s českou literaturou. U zrodu zdejšího vzdělávání knihovníků stál nestor českého knihovnictví *prof. dr. Jiří Cejpek, CSc.*, který úspěšně vedl řadu let celý Ústav bohemistiky a knihovnictví Filozoficko-přírodovědecké fakulty Slezské univerzity (ÚBK FPF SU), vytvořil pracovní kolektiv oddělení knihovnictví a položil základy k dalšímu rozvíjení kvalitního knihovnického vzdělávání na této vysoké škole v souladu se současnými potřebami knihoven.

Oddělení knihovnictví ve spolupráci s dalšími pracovníky univerzity (dnes probíhá výuka na SU na základě kreditního systému) vychovalo několik stovek odborných pracovníků knihoven formou studia bakalářského i kombinovaného.

Aplikace informačních a komunikačních technologií v knihovnické praxi v posledních desetiletích přináší stále větší nároky na odborné znalosti a počítačovou gramotnost pracovníků knihoven i uživatelů. Počítače se staly nezbytnou pomůckou k evidenci knih, čtenářů i v procesu zpracování knihovních fondů a realizaci výpůjček. Z tohoto důvodu se vyčlenilo z původního oddělení knihovnictví nové pracoviště, které se vytvořilo na Ústavu informatiky a získalo program magisterského studia zaměřeného na užší propojení informatiky a informační vědy pro potřeby knihoven.

Smyslem každodenní knihovnické praxe veřejných knihoven ale zůstává především práce s uživatelem, rozvíjení kulturnosti v současné společnosti, výchova mladé generace prostřednictvím knižní kultury. Z tohoto hlediska je nezbytné, aby pracovníci knihoven získávali ve vzdělávacím procesu solidní znalosti z oblasti společenskovední i humanitní, oboru české a světové literatury, psychologie, etiky a estetiky, světových jazyků, filozofie, psychologie a dalších

společenských věd. Vysoká škola proto musí i nadále vychovávat knihovníky odborně zdatné, lidsky vyzrálé a společensky adaptabilní a v souladu s kulturní politikou státu a Kodexem etiky českých knihovníků pomáhat rozvíjet a obohacovat život jedince i celé společnosti.

Podle současných evropských a světových trendů knihovnictví se mají stát knihovny budoucnosti pružnými kulturními a společenskými středisky, poskytujícími uživatelům nejen služby knihovnické, ale i další poradní servis nezbytný ke každodennímu životu v daných regionech.

O současné akreditované studium knihovnictví na Ústavu bohemistiky Filozoficko-přírodovědecké fakulty Slezské univerzity je ve veřejnosti stále mimořádný zájem, především proto, že umožňuje zvyšování kvalifikace také knihovníkům z praxe. Formy celoživotního vzdělávání se rozvíjejí i v jiných podobách, např. v rámci Univerzity 3. věku na Filozoficko-přírodovědecké fakultě SU garantovalo v tomto studijním roce oddělení knihovnictví ÚBK celý semestr této výuky.

V letošním roce získal Ústav bohemistiky a knihovnictví Filozoficko-přírodovědecké fakulty Slezské univerzity na základě akreditace další tříletý bakalářský studijní obor knihovnictví v kombinaci s jiným studijním oborem, např. s muzeologií, angličtinou. Vychází se tím vstříc požadavkům knihovníků z praxe i současným odborným trendům v podobě spolupráce tzv. paměťových institucí. Podle nedávných průzkumů Národní knihovny ČR dosud pouze jedna třetina knihovníků působících ve veřejných knihovnách má odpovídající odborné vzdělání. Kreditní systém zavedený na Slezské univerzitě poskytuje v tomto směru studentům knihovnictví další široké možnosti studia.

Studium knihovnictví na ÚBK FPF SU zajišťuje osm kmenových pracovníků za spolupráce dalších čtyř

externistů z oddělení knihovnictví Ústavu informatiky. Kombinované studium má podobu distančního studia. Probíhá formou celodenních konzultací jednou za 14 dní, kromě toho mají studenti možnost osobních konzultací a konzultací prostřednictvím e-mailu a telefonu.

Studijní plány kombinují teoretickou výuku s praktickými cvičeními. V prvním ročníku kombinovaného studia patří mezi základní disciplíny (kredity A) např.: Úvod do studia a perspektivy oboru, Informační věda, Informační etika, Dějiny knižní kultury, Literární komunikace, Angličtina, Výpočetní technika, Informační analýza dokumentu atd. Nezbytná je v tomto bloku také knihovnická praxe. V nabídce volitelných disciplín (kredity B) mají studenti možnost si vybrat z poměrně velké nabídky jazykových disciplín (latina, španělština, němčina), jsou zde i společensko-vědní předměty (Estetika, Komunikační dovednosti, Filozofie, Úvod do sociologie, Sociální komunikace). V druhém ročníku se klade důraz na odborné knihovnické disciplíny (Identifikace dokumentů, Teoretické základy selekčních jazyků, Věcné pořádání, Knihovnické systémy, Informační politika, Akvizice a organizace knihovního fondu, Knihovnické služby v elektronickém prostředí, Knihovnické systémy). Pokračuje výuka angličtiny, přehled o současné literatuře získávají studenti v předmětu Česká literatura po roce 1945. Literární vzdělání vhodně doplňuje nabídka volitelných předmětů (kredity B), kde najdeme např. Světovou literaturu XX. století a Regionální literaturu. Dále jsou zde disciplíny jako: Dějiny knihoven a knihovnictví, Základy sémiotiky, Věda o vědě, pokračuje výuka zvolených jazyků. V třetím ročníku jsou zařazeny hlavně předměty s praktickým dosahem (Personální management a marketing knihoven, Projektování automatizace knihoven, Internet a jeho využití, Výchova uživatelů, Informační průmysl, Výzkumné metody v knihovnictví) a příprava na ukončení studia (Knihovnický seminář, Diplomový seminář).

V současné době studuje obor knihovnictví na ÚBK FPF SU 228 studentů, z toho 114 v kombinovaném studiu.

V uplynulém roce se také podařilo oddělení knihovnictví ÚBK zintenzivnit spolupráci se Svazem knihovníků a informačních pracovníků ČR nejen vzájemnou účastí na konferencích a prezentací ve sbornících, ale také soustavným kontaktem formou Klubu knihovníků na půdě Slezské univerzity v Opavě, který obohacuje činnost veřejných knihoven konkrétní spoluprací na jejich kulturních a vzdělávacích akcích a současně pomáhá zkvalitňovat práci vysokoškolských pedagogů užším sepeřím s knihovnickou praxí. Konkrétním výsledkem této činnosti je dnes dohoda o vzájemné spolupráci, kterou uzavřela FPF SU v Opavě s Knihovnou Petra Bezruče v Opavě. V rámci této dohody se tato knihovna nejen stala cvičným pracovištěm oddělení knihovnictví, ale současně místem vzájemné intenzivní spolupráce.

Tradicí se stávají v Opavě také mezinárodní konference Kniha v 21. století, pořádané oddělením knihovnictví ÚBK, které budou nadále rozšířené také o studentskou sekci.

V letošním roce uspořádalo oddělení knihovnictví ÚBK Letní knihovnickou školu, které se zúčastnili knihovníci z celé České republiky. Jádrem programu byly přednášky ze současné české, slovenské, polské, židovské a světové literatury. Zajímavý byl také doprovodný program (exkurze, výlety, divadelní představení), který přispěl k rozšíření informací zúčastněných o kultuře a historii opavského regionu.

Absolventi bakalářského studia knihovnictví na Slezské univerzitě nacházejí v současnosti uplatnění ve veřejných i vědeckých knihovnách, někteří pokračují v magisterském studiu také na Univerzitě Karlově v Praze a Masarykově univerzitě v Brně.

- p -

